

Azimov Allaberdi Urinovich

katta o'qituvchi

Qarshi Iqtisodiyot va pedagogika universiteti

O'zbekiston

O'ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING RIVOJLANISH IMKONIYATLARI

Аннотация. Мақолада О'zbekistonda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish istiqbollari o'rganiladi. Zamonaviy axborot texnologiyalarini joriy etish, raqamli infratuzilmani rivojlantirish, aholi raqamli savodxonligini oshirish va startaplarni qo'llab-quvvatlash kabi muhim jihatlar ko'rib chiqiladi. Shuningdek, raqamli iqtisodiyotga o'tish bilan bog'liq muammolar va imkoniyatlar tahlil qilinadi hamda bu jarayonni tezlashtirish bo'yicha tavsiyalar taklif etiladi.

Калит so'zlar: raqamli transformatsiya, elektron hukumat, startaplar ekotizimi, blokcheyn texnologiyalari, sun'iy intellekt (AI), big data (katta ma'lumotlar), 5G tarmoqlari, fintech (moliya texnologiyalari), elektron savdo, kiberxavfsizlik.

Азимов Аллаберди Уринович

Старший преподаватель

Каршинский университет экономики и педагогики

Узбекистан

ВОЗМОЖНОСТИ РАЗВИТИЯ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ В УЗБЕКИСТАНЕ

Аннотация. В статье исследуются перспективы развития цифровой экономики в Узбекистане. Рассматриваются ключевые аспекты, такие как внедрение современных информационных технологий, развитие цифровой инфраструктуры, повышение цифровой грамотности населения и поддержка стартапов. Также анализируются вызовы и возможности,

связанные с переходом к цифровой экономике, и предлагаются рекомендации по ускорению этого процесса.

Ключевые слова: цифровая трансформация, электронное правительство, экосистема стартапов, технологии блокчейна, искусственный интеллект (ИИ), большие данные, сети 5G, финтех (финансовые технологии), электронная коммерция, кибербезопасность.

Azimov Allaberdi

senior teacher

Karshi University of Economics and Pedagogy

Uzbekistan

OPPORTUNITIES FOR DEVELOPING THE DIGITAL ECONOMY IN UZBEKISTAN

Abstract. *This article explores the prospects for the development of the digital economy in Uzbekistan. Key aspects such as the implementation of modern information technologies, development of digital infrastructure, improvement of digital literacy among the population, and support for startups are examined. Challenges and opportunities related to the transition to a digital economy are analyzed, and recommendations for accelerating this process are proposed.*

Keywords: *digital transformation, e-government, startup ecosystem, blockchain technologies, artificial intelligence (AI), big data, 5G networks, fintech (financial technology), e-commerce, cybersecurity.*

Kirish. Raqamli iqtisodiyot zamonaviy texnologiyalarga asoslangan iqtisodiy model bo'lib, mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. O'zbekistonning ushbu sohadagi rivojlanish imkoniyatlari ko'p qirrali va keng ko'lamlidir. Birinchidan, davlat raqamli infratuzilmani rivojlantirishga katta e'tibor qaratmoqda. Internet tarmog'ini kengaytirish, zamonaviy IT-parklar tashkil etish va axborot texnologiyalari sohasidagi startaplarni qo'llab-quvvatlash choralari ko'rilmoqda. Ikkinchidan, raqamli iqtisodiyot kichik va o'rta biznes

uchun yangi imkoniyatlar yaratadi, masalan, elektron tijoratni rivojlantirish, elektron to'lov tizimlarini joriy etish va eksport salohiyatini oshirish. Bundan tashqari, aholining moliyaviy savodxonligini oshirish ham ushbu jarayonning ajralmas qismidir. Uchinchidan, davlat xizmatlarini raqamlashtirish orqali samaradorlikni oshirish va korrupsiyani kamaytirish imkoniyatlari mavjud. Elektron hukumat tizimining kengayishi aholiga qulay va tezkor xizmatlarni taqdim etishda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Mamlakatimizda ilm-ma'rifatga alohida urg'u berilishi va bu orqali raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish masalasi kun tartibiga qo'yilishi bugungi kun zaruratidir. Zero, eng katta boylik – bu aql-zakovat va ilm, eng katta meros – bu yaxshi tarbiya, eng katta qashshoqlik – bu bilimsizlikdir.

Raqamli iqtisodiyot o'zi nima? u iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy aloqalarni raqamli texnologiyalarni qo'llash asnosida amalga oshirishning yaxlit bir tizimi sifatida qaraladi. Bunda raqamli iqtisodiyot yangi texnologiyalar, platformalar va biznes modellari yaratish va ularni kundalik hayotga joriy etish orqali mavjud iqtisodiyotni yangicha tizimga ko'chirish demakdir.

So'ngi yillarda iqtisodiyotning raqamli sektorini rivojlantirish borasida davlat tomonidan keng ko'lamli chora-tadbirlar amalga oshirish maqsadida Prezidentimiz tomonidan bir qator normativ-huquqiy hujjatlari imzolandi.

Raqamli iqtisodiyotni keng joriy etish va uni qo'llab-quvvatlash mamlakatimizning istiqboldagi taraqqiyot rejasidan muhim o'rin egallaganligi tufayli iqtisodiyotning raqamli sektorini rivojlantirish borasida keng ko'lamli chora-tadbirlar belgilandi va mazkur vazifalar ijrosi o'laroq, mamlakatimizda yangi elektron hujjat aylanishi tizimlari joriy etilmoqda, elektron to'lovlar rivojlantirilmoqda va elektron tijorat sohasidagi normativ-huquqiy baza takomillashtirilmoqda, elektron infratuzilma va tijorat shakllantirilmoqda, iqtisodiyotning barcha jabhalarida raqamli transformatsiyaga o'tilishi qadamma-qadam amalga oshirilmoqda.

O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi zamonaviy texnologiyalarning iqtisodiyot sohalariga joriy etilishi, samaradorlikni oshirish, va

global raqobatbardoshlikni ta'minlash maqsadlarini o'z ichiga oladi. Quyida raqamli iqtisodiyotning rivojlanish omillari haqida batafsil to'xtalib o'tiladi:

1. Raqamli infratuzilma rivojlanishi

- Internet tarmog'ining kengayishi va sifati: Internet aloqasining keng qamrovli va yuqori tezlikda bo'lishi raqamli iqtisodiyotning asosiy omili hisoblanadi. O'zbekiston so'nggi yillarda 4G va 5G tarmoqlarini kengaytirish, shuningdek, optik tolali aloqa tarmoqlarini joriy etish ustida ish olib bormoqda.

- Texnologik infrastruktura: Ma'lumot markazlari, bulutli hisoblash xizmatlari, va texnoparklar raqamli iqtisodiyot rivoji uchun muhim hisoblanadi.

2. Qonunchilik va davlat qo'llab-quvvatlovi

- Normativ-huquqiy bazaning takomillashuvi: Raqamli iqtisodiyot rivojlanishi uchun davlat tomonidan qonunlar va nizomlar joriy qilinmoqda. Xususan, elektron tijorat, raqamli to'lovlar va ma'lumotlarni himoya qilish sohasidagi qonunchilik rivojlantirilmoqda.

- Davlat dasturlari: "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi raqamli texnologiyalarni rivojlantirishga qaratilgan.

3. Kadrlar tayyorlash va raqamli savodxonlik

- Raqamli savodxonlikni oshirish: Aholining texnologik bilim va ko'nikmalarini oshirish raqamli iqtisodiyotning muhim qismi hisoblanadi. Hozirda IT ta'lim markazlari, universitetlar va maxsus kurslar orqali IT sohasidagi kadrlar tayyorlanmoqda.

- Texnik kadrlar: Dasturchilar, muhandislar va IT mutaxassislarining ko'payishi texnologik rivojlanishni tezlashtiradi.

4. Elektron tijorat va moliyaviy texnologiyalar (FinTech)

- Raqamli to'lov tizimlari: Payme, Click va boshqa to'lov platformalari aholining kundalik hayotiga joriy etildi, bu esa naqd pul muomalasini qisqartirishga yordam beradi.

- Elektron tijorat platformalari: O'zbekistonda elektron savdo platformalari va onlayn xizmat ko'rsatish imkoniyatlari kengaymoqda.

5. Innovatsion ekotizim va startaplar

- Startaplarni qo‘llab-quvvatlash: Innovatsion g‘oyalarni amalga oshirish uchun davlat va xususiy sektor mablag‘lari jalb qilinmoqda.

- Texnoparklar va akseleratorlar: IT Park, Inha universitetining inkubator dasturlari va boshqa innovatsion markazlar startaplarni qo‘llab-quvvatlashni kuchaytirmoqda.

6. Xalqaro hamkorlik

- Xorijiy investitsiyalarni jalb qilish: Texnologik loyihalar va startaplar uchun xorijiy investorlarni jalb qilish raqamli iqtisodiyot rivojiga turtki beradi.

- Tajribalarni o‘zlashtirish: Global texnologik kompaniyalar bilan hamkorlik qilish orqali ilg‘or tajribalarni O‘zbekistonga olib kelish imkoniyatlari kengaymoqda.

7. Raqamli xizmatlar ko‘lamining kengayishi

- Davlat xizmatlarining raqamlashtirilishi: Davlat xizmatlari yagona platforma orqali elektron shaklda taqdim etilmoqda (my.gov.uz).

- Sog‘liqni saqlash va ta‘lim sohasida raqamlashtirish: Elektron tibbiy kartalar va onlayn ta‘lim platformalari keng rivojlanmoqda.

O‘zbekistonda raqamli iqtisodiyotning rivojlanish imkoniyatlari juda keng va ulkan salohiyatga ega. Quyida ushbu yo‘nalishda mavjud imkoniyatlar va ustuvorliklar haqida ma‘lumot beriladi:

1. Davlatning qo‘llab-quvvatlovi

2. Aholining yosh tarkibi va IT-sohaga qiziqishi

- Yoshlarning faol ishtiroki: O‘zbekiston aholisi yosh va IT-texnologiyalarni o‘rganishga katta qiziqish bildirmoqda. IT-Parklar va universitetlar orqali ko‘plab iqtidorli yoshlar tayyorlanmoqda.

- Kasbiy rivojlanish imkoniyatlari: Raqamli savodxonlik kurslari, dasturlash va IT-malakalarini oshirish bo‘yicha o‘quv dasturlari tashkil etilmoqda.

3. Texnologik infratuzilma rivojlanishi

- **Internet qamrovi va tezligi:** Internet infratuzilmasini yaxshilashga qaratilgan loyihalar amalga oshirilmoqda. Mobil aloqa operatorlari 4G va 5G texnologiyalarini joriy qilishni kengaytirmoqda.

- **Raqamli platformalar:** Elektron hukumat tizimi, onlayn xizmatlar va elektron tijorat platformalari tobora rivojlanmoqda.

4. Elektron tijorat va moliyaviy texnologiyalar

- **Onlayn savdo rivoji:** Elektron tijorat bozori tez sur'atlar bilan kengaymoqda. Milliy va xalqaro platformalar orqali kichik bizneslar osonlikcha raqamli bozorga chiqmoqda.

- **Fintech xizmatlari:** To'lov tizimlari, mobil banking va raqamli moliyaviy xizmatlar aholining kundalik hayotida o'z o'rnini topmoqda.

5. Xalqaro tajriba va hamkorlik

- **Investitsion hamkorlik:** Xalqaro kompaniyalar va donor tashkilotlar (Jahon banki, ITU, USAID) O'zbekistonning raqamli iqtisodiyotini rivojlantirishda faol ishtirok etmoqda.

- **Texnologiya transferi:** Rivojlangan davlatlarning ilg'or texnologiyalari va tajribasidan foydalanish imkoniyati mavjud.

6. Ijtimoiy va iqtisodiy afzalliklar

- **Ish o'rinlari yaratish:** IT-sohada yangi ish joylari yaratilmoqda. Frilanserlik va masofaviy ish imkoniyatlari kengaymoqda.

- **Qulayliklar:** Raqamli xizmatlar sog'liqni saqlash, ta'lim, transport va boshqa sohalarda sifatni oshirib, hayotni yengillashtirmoqda.

Imkoniyatlarni amalga oshirishdagi qiyinchiliklar

Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishida qator muammolar ham bor:

- Raqamli infratuzilmada mintaqaviy farqlar.
- IT-kadrlarning yetishmasligi.
- Axborot xavfsizligi va kiberxavf muammolari

Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi zamonaviy dunyo uchun muhim strategik yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Ushbu iqtisodiyotning rivojlanish imkoniyatlari keng bo'lib, u davlatlar, korxonalar va jamiyat uchun yangi istiqbollarni ochadi. Quyida raqamli iqtisodiyotning rivojlanish imkoniyatlari va uning ahamiyatini tahlil qilib chiqamiz:

1. Innovatsiyalarni rag'batlantirish

- Raqamli texnologiyalar, jumladan, sun'iy intellekt, blockchain, bulutli hisoblash va IoT (Internet of Things), yangi mahsulot va xizmatlarni yaratish imkoniyatini beradi.

- Innovatsion rivojlanish texnologik tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlaydi, startaplar uchun qulay sharoit yaratadi.

2. Ish o'rinlarini yaratish

- Raqamli iqtisodiyot yangi kasblar va ish o'rinlarini yuzaga keltiradi, ayniqsa IT, dasturlash, kiberxavfsizlik, ma'lumotlarni tahlil qilish va boshqalar sohasida.

- Onlayn ish platformalari va freelancing imkoniyatlari ish bilan bandlikni kengaytiradi.

3. Biznesning samaradorligini oshirish

- Korxonalar jarayonlarini avtomatlashtirish va optimallashtirish xarajatlarni qisqartirishga, mahsulot sifati va mijozlar xizmatini yaxshilashga yordam beradi.

- Raqamli savdo va marketing vositalari orqali bozorda yanada raqobatbardosh bo'lish imkoniyati mavjud.

4. Globallashtirishni qo'llab-quvvatlash

- Raqamli texnologiyalar geografik chegaralarni yo'q qiladi va xalqaro bozorlarga chiqish imkonini beradi.

- Elektron tijorat orqali mahsulot va xizmatlar dunyoning istalgan nuqtasiga yetkazilishi mumkin.

5. Davlat xizmatlarini modernizatsiya qilish

- Elektron hukumat (e-government) tizimlari davlat xizmatlarini tez, shaffof va samarali qilishga yordam beradi.

- Soliq tizimlari, ijtimoiy yordam va boshqa xizmatlarda korrupsiyani kamaytirish uchun raqamli yechimlardan foydalaniladi.

6. Moliyaviy tizimni kengaytirish

- Fintex (fintech) va raqamli to'lov tizimlari orqali aholining moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlari oshadi.

- Bank va to'lov tizimlari orqali pul o'tkazmalarini tezkor va arzon qilish mumkin.

7. Ta'lim va malaka oshirish imkoniyatlari

- Onlayn ta'lim platformalari malakani oshirish va yangi bilimlarni olishni osonlashtiradi.

- Raqamli iqtisodiyot sohasi uchun yuqori malakali kadrlar tayyorlash imkoniyati oshadi.

8. Atrof-muhitni himoya qilish

- Raqamli iqtisodiyot ekologik barqarorlikka hissa qo'shadi, chunki u qog'ozdan foydalanishni kamaytiradi va "yashil" texnologiyalarga tayanadi.

- Masofaviy ish formati orqali transport xarajatlarini kamaytirish va karbonat angidrid chiqindilarini pasaytirish mumkin.

Rivojlanishga to'siqlar va muammolar

Biroq, raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi uchun ayrim muammolarni hal qilish kerak:

- Infratuzilma yetishmasligi (internet qamrovi va texnologik imkoniyatlar);

- Kiberxavfsizlik muammolari;

- Raqamli savodxonlik darajasining pastligi;

- Investitsiyalarni jalb qilish ehtiyoji.

Xulosa. Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi iqtisodiyotning barcha sohalariga ijobiy ta'sir ko'rsatadi va mamlakatlarni zamonaviy texnologik taraqqiyot yo'liga olib chiqadi. Ushbu imkoniyatlarni ro'yobga chiqarish uchun strategik rejalashtirish, raqamli infratuzilmani rivojlantirish va kadrlarni tayyorlash muhimdir.

O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi yangi ish o'rinlari yaratish, aholi turmush darajasini oshirish va mamlakatni global iqtisodiyotga yanada integratsiya qilish uchun ulkan imkoniyatlar yaratadi. Bu yo'nalishda muvaffaqiyatga erishish uchun davlat, xususiy sektor va xalqaro hamkorlikni birlashtirish muhim ahamiyatga ega.

O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi aholini sifatli xizmatlar bilan ta'minlash, biznes samaradorligini oshirish va mamlakatning xalqaro raqobatbardoshligini ta'minlash uchun muhim ahamiyatga ega. Davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlik, innovatsion g'oyalar, va xalqaro tajribani o'zlashtirish bu jarayonni tezlashtiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ochilova N. A. Farming Management and their Economic Efficiency //Innovation in the Modern Education System. – 2023. – T. 3. – №. 28. – С. 177-184.
2. Ochilova N. A. Economic performance of dehqan farms in kashkadarya region //GWALIOR MANAGEMENT ACADEMY. – 2022. – T. 117.
3. Akramovna O. N. SCIENTIFIC ON INCREASING THE EFFICIENCY OF CROP PRODUCTION ON FARMS AND PEOPLE'S HOMESTEADS RECOMMENDATION ANALYSIS // " ONLINE-CONFERENCES" PLATFORM. – 2022. – С. 300-303.
4. Samiyeva G. Ijtimoiy sohada maqsadli jamg'armalar va ijtimoiy fondlar faoliyatini takomillashtirishning xorij tajribasi //THE INNOVATION ECONOMY. – 2024. – T. 2. – №. 02.
5. Самиева Г. АҲОЛИ ФАРОВОНЛИГИНИ ОШИРИШДА ИЖТИМОЙ ИНФРАТУЗИЛМАНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ АҲАМИЯТИ //Nashrlar. – 2023. – С. 509-511.
6. Самиева Г. Т. ВОПРОСЫ РАЗВИТИЯ СОЦИАЛЬНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ В ПОВЫШЕНИИ БЛАГОСОСТОЯНИЯ НАСЕЛЕНИЯ //Экономика и социум. – 2024. – №. 2-1 (117). – С. 1341-1345.
7. Shodmonovna F. S., Negmatovich Y. N. THE ROLE OF LIVESTOCK REFORM IN THE DEVELOPMENT OF THE COUNTRY'S ECONOMY. ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal [Электронный ресурс].

8. Fayziyeva S., Samiyiva G., Yuldosheve S. Ensuring food safety in Uzbekistan and its forecasting //BIO Web of Conferences. – EDP Sciences, 2023. – Т. 71. – С. 01072.
9. Хо‘jaqulova N. Dorivor o‘simliklarni yetishtirish va qayta ishlashda davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlashning ahamiyati. – 2023.
10. Хо‘jaqulova N. Dorivor o‘simliklarni yetishtirish va qayta ishlashda klaster-kooperatsiya tizimi samaradorligini oshirish masalalar. – 2023.
11. Khujakulova N. R. Economic Efficiency of Using Innovative Technologies In the Cultivation of Medicinal Plants //The Journal of Economics, Finance and Innovation. – 2023. – С. 198-202.
12. Юлдошева Ш. А. ЗНАЧЕНИЕ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ В СИСТЕМЕ ЖИЛИЩНО-КОММУНАЛЬНОГО ХОЗЯЙСТВА //Экономика и социум. – 2022. – №. 10-1 (101). – С. 794-800.
13. Юлдошева Ш. А. САНОАТ КОРХОНАЛАРИ САМАРАЛИЛИГИНИ ОШИРИШ БЎЙИЧА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ЙЎНАЛИШЛАРИ //Экономика и социум. – 2023. – №. 11 (114)-1. – С. 1168-1172.
14. Юлдошева Ш. А. ЭКОНОМИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ФАКТОРОВ, ВЛИЯЮЩИХ НА ОБСЛУЖИВАНИЕ В ЖИЛИЩНО-КОММУНАЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ //Экономика и социум. – 2022. – №. 12-1 (103). – С. 1158-1165.
15. Khojanova G. O. INCREASING THE ECONOMIC EFFICIENCY OF THE REGION'S NATURAL RESOURCES //INNOVATION IN THE MODERN EDUCATION SYSTEM. – 2023. – Т. 3. – №. 28. – С. 171-176.